WINNAAR sKBL ITHAKAPRIJS 2025 'Het boek brengt een vergeten vrouwengeschiedenis tot leven en maakt het levensverhaal van jonkvrouw Louise Blaauw-Six invoelbaar.' *Juryrapport*

'Wagenaar, die een lopend verhaal vertelt dat leest als *Wuthering Heights*, laat je daarna de brieven lezen van Louise. De ontroerende briefwisseling die zij voert met Van Tienhoven leest bijna als een liefdesverhaal.' Michel Krielaars, *NRC*

'Het heeft een enorme spanningsboog. Wagenaar bouwt het geleidelijk op. Heel spannend. Goed gecomponeerd, goed geschreven. Ik was totaal gefascineerd, ik kon het niet wegleggen. Mooi boek!' Lidewijde Paris, *Nieuwsweekend*

'Lezen, want dit is een heel bijzonder verhaal!' Hans Renders, *Met het Oog op Morgen*

'Wagenaar heeft de geschiedenis mooi en met zorg opgetekend, de correspondentie tussen Louise en Van Tienhoven is kostelijk en bevat prachtige anekdotes. Het subtiele en minder subtiele laveren tussen vormelijkheid en valsheid van deze mensen is een filmisch spektakel. Je zíet de film al voor je.' Arjan Peters, *HP/De Tijd*

'Een fascinerend verhaal. Het boek is aan te bevelen. Een intrigerend stukje geschiedenis.' *Historiek.nl*

'Wagenaar heeft met dit huwelijksdrama een boeiende schijnwerper gezet op een tijdperk van gruwelijke rechtsongelijkheid. Niets was wat het leek op Gooilust. Het verhaal over de "ontvoering" van Louise uit het sanatorium door haar familieleden leest als thriller.' *Tzum*

'Complimenten aan de auteur dat dit onderhoudende boek ertoe uitnodigt om in één ruk te worden uitgelezen.' St. Kastelen, buitenplaatsen, landgoederen

'Het knappe van het boek is dat Jeanette Wagenaar een mengeling heeft gemaakt van een met eigen dialogen opgeschreven geschiedenis, aangevuld met schrijnende brieven vanuit het sanatorium.' Aaf Brandt Corstius, *de Volkskrant*

'Wagenaar vertelt het levensverhaal van Louise Six, die in haar slechte huwelijk uiteindelijk terugsloeg.' *Margriet*

Jeanette Wagenaar

De stille strijd van Louise Six

INHOUD

Woord vooraf 9
Namenlijst 11
Maandag 3 maart 1930, middag 13
Voorgeschiedenis 21
1886 21
1887 29
1888 34
1890 39
1895 48
1896 52
1898 60
1900 64
1904 69
1907 74
1908 79
1910 85
7 november 1910 97
Maandag 3 maart 1930, avond 133
Briefwisseling Louise Blaauw-Six en Pieter van Tienhoven 138
Gooilust, 9 oktober 1932 168
Briefwisseling Louise Blaauw-Six en Pieter van Tienhoven 172
Afwikkeling 190
Het proces 199
Historische context 215
Verantwoording 245
Dankwoord 249
Bibliografie 251

WOORD VOORAF

Dit verhaal speelt zich af van 1886 tot 1937. Bij lezing is het belangrijk om te weten dat de positie van vrouwen in die tijd anders was dan nu. Zodra ze trouwden waren ze ondergeschikt aan de man. Volgens de huwelijkswet in die periode was de man hoofd van de echtvereniging en de vrouw handelingsonbekwaam. Zij moest hem gehoorzamen zodat hij haar kon beschermen. Zij was verplicht in zijn huis te wonen en hij was verplicht om haar daar toe te laten. Hij beheerde al het bezit en zij had recht op huishoudgeld voor de dagelijkse boodschappen. Voor het kopen van kleding of andere uitgaven moest de vrouw toestemming vragen aan haar man.

Tegelijkertijd was er in die periode steeds meer aandacht voor de positie van de vrouw. Er waren regelmatig tentoonstellingen over vrouwenarbeid en vrouwenprotesten, met uiteindelijk het Nederlandse vrouwenkiesrecht in 1919.

Het was een tijd van grote maatschappelijke veranderingen.

HISTORISCHE CONTEXT

Het verhaal dat je net gelezen hebt, gaat over de tijdsperiode rond 1900, het leven van Louise Six (1862-1934) en de jaren erna die betrekking hebben op de erfenis die ze achterliet. In dit hoofdstuk volgt een toelichting op de historische context van Nederland in die periode, de ontwikkeling van 's-Graveland, van buitenplaats Gooilust en de andere buitenplaatsen. Ook is er meer te vertellen over het leven van Louise als vrouw binnen haar familie en zal ik een korte beschrijving geven van de levensloop van haar man Frans Ernst Blaauw (1860-1936). Daarnaast zal ik ingaan op het huwelijk, de geestelijke gezondheidszorg en het gescheiden leven van man en vrouw in die tijd. Als laatste komt Natuurmonumenten aan bod en de erfenis die Louise naliet.

Nederland

In de periode dat Louise leefde zag Nederland er heel anders uit dan vandaag de dag. Halverwege de 19e eeuw woonden nog veel mensen op het platteland. Nederland was vooral een agrarisch land. Op het platteland werkten mensen in de landbouw en de veeteelt. De boerderijen waren belangrijk voor de voedselvoorziening. De industriële revolutie, die rond 1850-1860 langzaam op gang kwam, zorgde voor grote veranderingen. Nieuwe uitvindingen maakten massaproductie mogelijk, er kwamen steeds meer fabrieken, de werkgelegenheid groeide en steeds meer mensen trokken naar de steden om daar werk te vinden. Die steden groeiden dus hard. En de infrastructuur van wegen, spoorlijnen en havens groeide mee. Er werd heel veel gebouwd.

De steden hadden moeite zich snel aan te passen aan

de grote toestroom van mensen en bedrijven. Er werden veel arbeiderswijken gebouwd met smalle straten en kleine woningen. Door de snelle bevolkingsgroei waren huizen overvol en de hygiënische omstandigheden slecht. Zowel riolering als schoon drinkwater waren nog niet overal goed geregeld. Hierdoor kwamen ziekten, zoals cholera en tuberculose, regelmatig voor. In nieuwe woonwijken moesten die leefomstandigheden langzaam maar zeker verbeteren. Voor de welgestelden in de samenleving was de situatie beter. Toch woonden zij liever een deel van het jaar buiten de stad, vooral in de zomer, om de stank van de grachten – open riolen – te ontlopen. Men werd zich bewust van de voordelen van schone lucht.

Ook het vervoer veranderde in die periode. Waar eerst gebruik werd gemaakt van paard en wagen en de trekschuit, begon de trein een steeds belangrijkere rol te spelen. Het spoorwegnet werd aangelegd, en in veel steden en dorpen kwamen trams; eerst nog getrokken door paarden, maar later ook elektrisch. Daarnaast werd de fiets populairder. Eind 19e eeuw verschenen de eerste auto's in het straatbeeld, maar alleen bij de welgestelden. Pas vanaf de jaren twintig werd het wegennetwerk op de auto ingericht. Door deze nieuwe vervoermiddelen konden de mensen zich sneller en verder verplaatsen in het land.

Nederland veranderde ook politiek en maatschappelijk in die tijd. Rond 1900 werden wetten geïntroduceerd voor arbeiders en betere werkomstandigheden, de leerplichtwet voor kinderen, en ook de woningwet werd aangenomen: het recht op een gezonde woning. In 1917 werd het algemeen mannenkiesrecht ingevoerd, tot die tijd (sinds 1848) hadden alleen de mannen kiesrecht die een bepaald bedrag aan belasting betaalden. De macht lag tot 1917 dus uitsluitend bij de welvarende elite. Ook vrouwen hadden nog geen stemrecht. Ze voerden jarenlang actie voor gelijke politieke rechten, onder andere door vrouwententoonstellingen te

organiseren en de straat op te gaan. In 1919 werd het vrouwenkiesrecht ingevoerd. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1922 konden Nederlandse vrouwen voor het eerst landelijk hun stem uitbrengen.

De Eerste Wereldoorlog (1914-1918) had ook invloed op Nederland. Hoewel ons land neutraal bleef, waren er tekorten aan voedsel en andere producten (ook Frans Blaauw had hier last van, hij kon moeilijk aan voer voor zijn dieren komen). In de jaren twintig kwam er meer voorspoed, maar de Beurskrach in 1929 in Amerika maakte daar een eind aan. Nederland kreeg in de jaren dertig te kampen met een zware economische crisis. Veel mensen verloren hun geld en/of hun baan.

Louise leefde dus in een tijd dat Nederland een grote verandering doormaakte. In 1874 kreeg Hilversum, vlak bij 's-Graveland, een treinstation dat aangesloten was op een netwerk tussen Amsterdam, Amersfoort en Zutphen. Zoals je in haar brieven kunt lezen, moest Louise in de jaren dertig nog wennen aan de telefoon, ging zij naar de bakker om te luisteren naar de radio, en maakte ze zich zorgen over het snellere vervoer met de 'automobiel' en de 'vliegmachine'. Tegelijkertijd was ze nieuwsgierig naar de nieuwe ontwikkelingen, zoals blijkt uit de vermelding van de zeppelin in haar brief.

Ook was zij groot voorstander van natuurbehoud en het behoud van historische molens. En hoewel de huwelijkswet pas decennia na haar overlijden aangepast zou worden, kreeg Louise begin jaren twintig wel het recht om te stemmen. Gaandeweg werd Louise steeds mondiger, kwam ze voor zichzelf op, ging ze meer reizen en bepaalde ze zelf aan wie ze buitenplaats Gooilust achterliet.

Het Nederland van 1930 was dus al veel moderner dan dat van 1860, maar zag er nog heel anders uit dan het Nederland van nu.

[lees verder in het boek]